
ДЯЧЕНКО А.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра промислового дизайну і
комп'ютерних технологій,
завідувач аспірантури
Київської державної академії
декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука,
м. Київ, Україна

ДОСВІД ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

У статті досліджено розвиток художньо-технічної творчості у закладах вищої мистецької освіти другої половини ХХ ст. Основними методологічними складовими становлення системи професійної підготовки фахівців у контексті розвитку вищої мистецької освіти є: теорія наукового пізнання (показує взаємозв'язок мистецтва, педагогіки, культурології), принцип системності (аналіз феномену художньо-технічної творчості), принцип історизму (вивчення надбань художників-педагогів, які реалізовували ідеї щодо необхідності впровадження в систему підготовки власних методик, підходів), синергетичний підхід (дав можливість простежити еволюцію підготовки майбутніх фахівців у мистецьких закладах вищої освіти в історичній ретроспективі, як складного суперечливого процесу, що здійснювався під впливом багатьох чинників), аксіологічного підходу (забезпечив аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців крізь призму гуманістичної спрямованості, тісного зв'язку освіти з аксіологічними орієнтирами мистецтва). Вперше розкрито теоретичні засади підготовки майбутніх фахівців у процесі розвитку вищої мистецької освіти України (1958-1999рр.); складено періодизацію становлення професійної підготовки майбутніх фахівців у контексті розвитку вищої мистецької освіти України, охарактеризовано зміст, характерні особливості та суперечності відповідно до визначених періодів
Ключові слова: культура, освіта, мистецтво, художньо-технічна творчість, фахова підготовка.

В статье исследовано развитие художественно-технического творчества в учреждениях высшего художественного образования второй половины XX века. Основными методологическими составляющими становления системы профессиональной подготовки специалистов в контексте развития высшего художественного образования являются: теория научного познания (показывает взаимосвязь искусства, педагогики, культурологии), принцип системности (анализ феномена художественно-технического творчества), принцип историзма (изучение достижений художников-педагогов, которые реализовывали идеи о необходимости внедрения в систему подготовки собственных методик, подходов), синергетический подход (дал возможность проследить эволюцию подготовки будущих специалистов в художественных заведениях высшего образования в исторической ретроспективе, как сложного противоречивого процесса, который осуществлялся под влиянием многих факторов), аксиологического подхода (обеспечил анализ профессиональной подготовки будущих специалистов сквозь призму гуманистической направленности, тесной связи образования с аксіологічними орієнтирами мистецтва). Впервые раскрыты теоретические основы подготовки будущих специалистов в процессе развития высшего художественного образования Украины (1958-1999гг.); составлена периодизация становления профессиональной подготовки будущих специалистов в контексте развития высшего художественного образования Украины, охарактеризованы содержание, характерные особенности и противоречия согласно определенных периодов

Ключевые слова: культура, образование, искусство, художественно-техническое творчество, профессиональная подготовка

The article investigates the development of artistic and technical creativity in institutions of higher art education in the second half of the twentieth century. The main methodological components of the formation of the system of professional training of specialists in the context of the development of higher art education are: the theory of scientific knowledge (shows the relationship of art, pedagogy, cultural studies), the principle of systematic (analysis of the phenomenon of artistic and technical creativity), the principle of historicism of

students who implemented ideas on the need to introduce in their system of preparation of their own methods, approaches), a synergistic approach (made it possible to trace the evolution of preparation of future hiivsiv art in higher education historically as the controversial complex process carried out by many factors) axiological approach (analysis provided training future professionals through the prism of the humanist orientation, close relationship education axiological orientations art). The scientific novelty of our research is based on the following statements: in the plane of the social role of creative personality, it is axiological, value foundation that is the most important aspect of artistic and technical creativity; the concept of cultural heritage plays a crucial role in the construction of professional training of specialists in higher art education institutions. For the first time theoretical principles of preparation of future specialists in the process of development of higher art education of Ukraine (1958-1999) were revealed; the periodization of formation of vocational training of future specialists in the context of development of higher art education of Ukraine is made, the content, characteristic features and contradictions according to the defined periods are characterized.

Key words: culture, education, art, artistic and technical creativity, professional training.

Постановка проблеми. На даний час, який є перехідним періодом і ґрунтується на пошуку нової самоідентифікації українського суспільства, безумовно, зростає роль духовних факторів розвитку. У цьому контексті вивчення художньо-технічної творчості у закладах вищої мистецької освіти є досить актуальним. Художньо-технічна творчість є невід'ємною частиною вітчизняної культурної спадщини, тому її вивчення, безпосередньо пов'язане з дослідженням вітчизняної культури, являє великий науковий і суспільно-політичний інтерес. В свою чергу, мистецька освіта займає досить помітне місце як в історії української освіти, так і в історії вітчизняної художньої культури. Вже в XVIII столітті в Україні починає складатися розгалужена система мистецької освіти, яка в XIX столітті стає складною, багаторівневою мережею, що включила в себе інститути різного профілю, державного і недержавного характеру, які орієнтовані як на професійну підготовку фахівців, так і на вирішення проблем загальнокультурного характеру, на масове навчання і освіту.

В процесі розвитку вітчизняної мистецької освіти протягом кількох століть в ній акумулювалися різноманітні знання і принципи організації діяльності, різні по суті і формі теоретико-методологічні концепції освіти, стратегії

вирішення проблеми підготовки кадрів для сфери художньої культури, відпрацьовувалися відповідні тактичні рішення і апробовувалися на практиці прикладні технології. Мистецька освіта стала осередком, де відбувалося плекання і зберігання традицій, але й в той же час йшли постійні пошуки нового, ставилися експерименти, ламалися звичні стандарти. Тому питання мистецької освіти багаторазово обговорювалися на державному рівні, де підкреслювалося, що до основних її цілей необхідно віднести підвищення значимості культури і мистецтва в загальній освіті; збереження і розвитку унікальної системи мистецьких закладів в галузі культури і освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання історії становлення теорії і практики мистецької освіти висвітлено у роботах О. Безгін [6], Г. Бернадської [6], С. Волкова [1; 2], О. Дацко [6], І. Кочарян [6], Л. Масол, О. Отич, Г. Падалки, О. Рудницька, Т. Сідлецька [7], О. Успенської [6], О. Фейчер [11], Н. Фомічова [12], Б. Юсова. Вчені Г. Гребенюк, З. Гіперс [3], В. Коновець, Т. Паньок [5], М. Резніченко, Г. Сотська, В. Тименко займалися вивченням проблем професійної підготовки майбутніх фахівців у мистецьких закладах вищої освіти. Аспекти викладання мистецьких дисциплін у вищих художніх навчальних закладах досліджено у працях таких науковців, як О. Богомазов, О. Завальнюк [4], В. Кричевський, К. Малевич, В. Січинський, Л. Сліпчишин [8; 9], С. Томах, П. Холодний.

Метою є дослідження досвіду художньо-технічної творчості у закладах вищої мистецької освіти другої половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Основними методологічними складовими становлення системи професійної підготовки фахівців у контексті розвитку вищої мистецької освіти є: теорія наукового пізнання (показує взаємозв'язок мистецтва, педагогіки, культурології), принцип системності (аналіз феномену художньо-технічної творчості), принцип історизму (вивчення надбань художників-педагогів, які реалізовували ідеї щодо необхідності впровадження в систему підготовки власних методик, підходів), синергетичний підхід (дав можливість простежити еволюцію підготовки майбутніх фахівців у мистецьких закладах вищої освіти в історичній ретроспективі, як складного суперечливого процесу, що здійснювався під впливом багатьох чинників), аксіологічного підходу (забезпечив аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців крізь призму гуманістичної спрямованості, тісного зв'язку освіти з аксіологічними орієнтирами мистецтва).

Наукова новизна. Наукова новизна нашого дослідження опирається на наступні твердження: в площині соціальної ролі творчої особистості саме аксіологічний, ціннісний фундамент є найбільш важливим аспектом художньо-технічної творчості; поняття культурної спадщини відіграє найважливішу роль при побудові професійної підготовки фахівців у закладах вищої мис-

тецької освіти; протягом другої половини XX ст. ціннісний базис художників-педагогів неодноразово змінювався в широкому діапазоні - від цінностей колективної боротьби зі спільним ворогом до цінностей індивідуального самовираження; проте, протягом усього досліджуваного періоду цінності праці, патріотизму і інтернаціоналізму залишаються в центрі художньо-технічної творчості у закладах вищої мистецької освіти. Також вперше розкрито теоретичні засади підготовки майбутніх фахівців у процесі розвитку вищої мистецької освіти України (1958-1999 рр.); складено періодизацію становлення професійної підготовки майбутніх фахівців у контексті розвитку вищої мистецької освіти України, охарактеризовано зміст, характерні особливості та суперечності відповідно до визначених періодів.

Результати дослідження. Сучасна вітчизняна система мистецької освіти має міцні традиції. Інтерес до її минулого, знайомство з тривалою і багатою «передісторією», набуттями та втратами допомагають точніше оцінити і глибше зрозуміти найгостріші проблеми. Історичний аналіз дозволяє не тільки побачити сильні і слабкі сторони сучасної мистецької освіти, а й допомагає в пошуку актуальних рішень [10, с. 254].

Мистецька освіта, будучи фундаментом вітчизняної культури, транслює властиві їй цінності, норми, етичні й естетичні ідеали, сприяє творчому освоєнню людиною навколишнього динамічного, полікультурного світу і досягненню соціально-культурного благополуччя. Художньо-технічну творчість у контексті вищої мистецької освіти слід розглядати як складний, комплексний процес, що діалектично поєднує несвідоме і свідоме, стабільне і новаторське. Сутність феномену «художньо-технічна творчість» полягає у взаємодії унікальної особистості майбутнього фахівця, яка прагне до самовираження, з свідомим / несвідомим сприйняттям соціокультурного середовища [6, с. 68].

Художньо-технічна творчість як діяльність орієнтує майбутніх фахівців на створення індивідуальних або тиражованих рішень стосовно їхнього візуально-пластичного трактування тих об'єктів, з якими вони мають справу у професійній діяльності (обладнання, інструменти, вироби). Його якість залежить від розвитку конструктивного мислення і сформованості художньо-естетичної та техніко-технологічної культури виконавця. Індустріальний дизайн як проектно-творча діяльність спрямований на розвиток і вдосконалення існуючих у різних галузях об'єктів, використання нових прийомів, способів і засобів художньо-технічної творчості [8, с. 36].

Аналіз історичного досвіду традицій фахової підготовки на території України показав, що розвиток художньо-технічної творчості відбувався по різному. Інтерес до художньо-технічної творчості формувався завдяки виставкам і музеям, які демонстрували досягнення, якісний розвиток предметного світу і галузей. Участь у цих заходах давала можливість продемонструвати

проектно-творчий потенціал виконавців. В усіх типах вищих навчальних закладів, що працювали на промисловість, увага зверталась на залучення студентів до технічної творчості, а в художніх – на поєднання мистецтва з індустріальним виробництвом. У професійній (професійно-технічній) освіті залежно від професії залучення студентів до проектно-технологічної діяльності відбувалася за навчальним планом, а також у позаурочній роботі (конкурси фахової майстерності, фестивалі, виставки тощо) [9, с. 14].

У науковій літературі 1934-1957 рр. вважається періодом занепаду розвитку художньо-технічної творчості у вищих закладах мистецької освіти у контексті становлення соцреалізму. 1934-1940 рр. характеризувались реорганізацією та уніфікацією вищої мистецької освіти в умовах зростання культурної самоідентифікації українців, а це становило безпосередню загрозу для тоталітарної держави. Цей етап є найбільш трагічним та маловивченим в історії вищої школи України, а особливо у мистецькій. Головна увага приділялась уніфікованій організації освітнього процесу, внаслідок чого були знищені не тільки оригінальні методики, а й навчальні заклади, що стримувало розвиток освіти й завдавало збиток національній культурі. У 1934-1938 роках функціонував єдиний вищий навчальний заклад - Всеукраїнський художній інститут у м. Київ. Так, надмірна централізація освітнього процесу та відсутність матеріально-технічної підтримки негативно позначилися на подальшому розвитку мистецької освіти. Період з 1941 по 1957 відзначився збереженням художнього та методичного досвіду в умовах військової окупації та післявоєнної розбудови суспільства [5, с. 20].

У повоєнні роки функціонував Київський державний художній інститут, де відбулось суттєве розширення викладацького складу, зокрема збільшення кількості структурних підрозділів. У 1948 р. було відновлено графічний факультет із майстернями книжкової, станкової графіки, політичного плаката. Період 1958-1999 рр. став відродженням підготовки фахівців у вищих мистецьких закладах освіти України, який умовно можна поділити на два етапи: 1958-1991 рр. та 1991-1999 рр. Розглянемо більш детально кожний із вказаних етапів.

I-й етап (1958-1991 рр.). У 1958 р. засновано художньо-педагогічний факультет у Київському державному художньому інституті, а в наступному – факультет теорії та історії мистецтва. Розширився і живописний факультет – 1965 р. при ньому відкрито майстерні монументального й театрално-декоративного мистецтва, а згодом – відділення технології та реставрації живопису [12].

З 1960 по 1969 рр. – період так званої «хрущовської відлиги», в який відбувається активний пошук теоретичних і культурологічних засад художньо-технічної творчості особистості. Цей період характеризується не лише

створенням нової законодавчої бази, «пом'якшенням» ідеологізації системи освіти, а й практичним розширенням меж реалізації творчих здібностей студентів вищих закладів мистецької освіти. Зміни, що відбувалися у суспільній психології, педагогічному середовищі, значно гуманізували взаємини між педагогом і студентом, сприяли появі нових творчих ідей та їх здійсненню [3, с. 12].

1970-1985 рр. – період регресу педагогічної освіти, значного занепаду художньо-технічної творчості студентства мистецьких навчальних закладів. Разом з тим в даний час зростає інтерес педагогів, науковців до з'ясування ролі біологічних, генетичних чинників на процес розвитку художньо-технічної творчої діяльності особистості. Наукові пошуки в цьому аспекті внесли багато нового в теорію естетичного виховання студентів. Водночас, впровадження нових ідей, які ґрунтувалися на засадах наук антропології, генетики, сучасної психології, синергетики і розвивали нові можливості вияву художньо-технічної творчості, стало більш можливим з часів проголошення незалежної України [3, с. 13].

З 1986 р. при Кам'янець-Подільському державному університеті ім. І. Огієнка історія мистецьких спеціальностей розпочалась підготовкою художників-педагогів, коли відбувся перший набір абітурієнтів (25 осіб) на «Початкове навчання» з додатковою спеціальністю «Образотворче мистецтво» [4, с. 60].

Якості професійної підготовки майбутніх художників-педагогів сприяла педагогічна діяльність заслуженого художника України Б. Негоди, який розпочинав викладацьку діяльність в Кам'янець-Подільському державному університеті ім. І. Огієнка. Викладаючи живопис, Б. Негода забезпечує навчально-методичну базу курсу – видає навчально-методичний посібник «Живопис» для студентів вищих художніх і художньо-педагогічних спеціальностей [6, с. 132].

II-й етап (1991-1999 рр.). Здобуття Україною незалежності зумовило активний процес відродження національних культурних традицій, перебудови вищої освіти. У розвитку мистецької освіти відбулися істотні зміни. Вищим навчальним закладам надається більшої самостійності у визначенні змісту освіти та шляхів їх розвитку. Створюються навчальні заклади нового типу, що є більш різноманітними за своєю структурою, гнучкими за принципами навчання, такими, що можуть швидко реагувати на запити сучасності. Консерваторії, як вищі навчальні заклади, за західноєвропейським зразком набувають статусу академій, інститути перейменовуються в університети. У вищих мистецьких навчальних закладах відкриваються нові факультети і кафедри (оперної режисури в консерваторії, естрадного мистецтва в училищі і т. д.). Тут же розвиваються старі і створюються нові об'єкти культури, що

служать базами практики - оперні студії, сектори педагогічної практики, театральні студії, виставкові павільйони, музеї навчальних закладів тощо [7].

Ще одним новаторством даного періоду є впровадження політики деспеціалізації навчальних закладів. Вітчизняний мистецтвознавець С. М. Волков вважає таку тенденцію здебільшого негативною. Вчений зазначає, що так як були відсутні єдині державні стандарти освіти і деякі мистецькі спеціальності (хореографія, музичне виховання, образотворче мистецтво) були віднесені одночасно до напрямків «Освіта» і «Культура і мистецтво», то підготовкою мистецьких кадрів фактично почали займатися неспеціалізовані заклади освіти - педагогічні училища (коледжі), училища культури і навіть технічні навчальні заклади. Такі навчальні заклади готували вчителів музики, співу, малювання, креслення, танцю для загальноосвітніх шкіл або культосвітніх працівників, для яких не було головним завданням набуття професійної виконавської майстерності. Відповідно такі навчальні заклади не відповідали стандартам спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, але завдяки широкій мережі мали вплив на вироблення цих стандартів, враховуючи власні можливості. Це, у свою чергу, призводило до необґрунтованого зниження критеріїв оцінки випускників. Однак, у діяльності навчальних закладів, які перебували у відомствах Мінкультури та Міносвіти спостерігалася здорова конкуренція, що сприяла удосконаленню мистецької освіти [1, с. 47-48].

1991-1995 рр. – період відродження і побудови національної системи мистецької освіти України на засадах гуманізму, особистісно-орієнтованого підходу до навчання і виховання. Інтегративні процеси входження України у світовий культурно-освітній простір спонукають до виявлення змісту, форм художньо-технічної творчості студентських колективів зарубіжжя, зокрема Польщі, відтворення історичних українсько-польських зв'язків у підготовці спеціалістів у вищих закладах мистецької освіти [3, с. 12].

Кінець ХХ століття - це час, коли в культурі і в мистецтві найактивніше відбувалося руйнування системи централізованого управління аксіологічним змістом художньо-технічної творчості. Склалася система, в якій формування аксіологічного фундаменту художньо-технічної творчості являлось предметом особистого вибору творчої особистості. Протягом останніх десятиліть ХХ століття простежується стилістичне розмаїття і втрата організаційної та ідеологічної єдності в закладах вищої мистецької освіти. Кінець століття і тисячоліття демонструє чергову зміну аксіологічного базису. З розпадом усталених соціальних структур і єдиної загальнодержавної ідеології на перший план висуваються цінності індивідуальної творчості. Творча особистість, яка самодостатня і незалежна від соціуму, стає базовою цінністю у вітчизняній культурній спадщині даного періоду. Тепер кожен фахівець сам вибудовує свої відносини з соціумом і економікою. У площині ціннісного базису викладачі

вищих мистецьких закладів, при всій різноманітності конкретної стилістики, демонструють загальне переважання вищого пріоритету індивідуальної творчої особистості. Особистість творця стає в центрі аксіологічного системи майбутніх фахівців і транслюється в їх витворах [9, с. 28].

Дослідження архівних матеріалів Мінкультури України свідчать, що на кінець XX століття система мистецької освіти була досить розвинутою, багаторівневою, широко розгалуженою за типами, видами мистецтв, доступною для населення, характеризувалася успішним викладанням спеціальних дисциплін і високим рівнем практичної підготовки [2, с. 10].

Можна констатувати, що більшість професій, за якими навчалися в мистецьких закладах вищої освіти у другій половині XX ст., мали значний потенціал художньо-технічної творчості, яка реалізується частково під час вивчення професійно орієнтованих технічних предметів і професійно-практичної підготовки. Крім того, в навчальних закладах функціонували гуртки, спрямовані на удосконалення професійних знань і вмінь. Особливої уваги заслуговували дизайн приміщень і ландшафтний дизайн, у створенні яких студенти брали безпосередню участь [8, с. 38].

В результаті, проведений аналіз показує, що формування культурної спадщини пов'язано з поточною художньо-технічною творчістю складним чином. Творча особистість випускника закладу мистецької освіти пов'язана з суспільством двосторонніми зв'язками. Майбутній фахівець відображає ті цінності, які лежать в основі культури, але вони ж і формують ці цінності.

Так, поряд із професійною підготовкою мистецьких кадрів, вищий мистецький навчальний заклад має надати своїм випускникам вагомому обсягу сучасних знань, які дозволяють молодим митцям інтегруватись у глобальний соціум та культурний простір [11, с. 519].

Висновки. Отже, саме мистецька освіта, формуючи духовну еліту нації, яка відіграє важливу роль у вирішенні проблем держави, є основою духовного розвитку національної культури і виступає гарантом всебічного розвитку особистості. Вона є найбільш адаптованою до вирішення проблеми підготовки та виховання соціуму нової генерації з огляду на нові освітні цілі, які стоять перед людством і наукою.

Перспективами подальших досліджень є виявлення закономірностей взаємодії художньо-технічної творчості в закладах вищої мистецької освіти і процесів формування та збереження культурної спадщини на початку XXI ст.

Список використаних джерел:

1. Волков С.М. Мистецька освіта в культурі України 90-х років XX століття. Київ, 2006. 208 с.

2. Волков С.М. Система мистецької освіти в культурі України 90-х років XX століття: традиції, реформи, перспективи: дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.01 / Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського. Київ, 2003.
3. Гіптерс З.В. Художня творча діяльність студентів вищих закладів освіти України (1960-1995 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1998. 20 с.
4. Завальнюк О.М. Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918-1921 рр.). Кам'янець-Подільський : Абетка НОВА, 2006. С. 58–83.
5. Паньок Т.В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх художників-педагогів у контексті розвитку вищої художньої освіти України: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 40 с.
6. Проблеми мистецької освіти: Типологічні критерії та науково-методична розробка / Безгін О. І., Бернадська Г. Є., Кочарян І. С., Дацко О. І., Успенська О. Ю. Київ: КСПД Голосуй, 2008. 400 с.
7. Сідлецька Т.І. Становлення і розвиток мистецької освіти в Україні. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/%B0%D020.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 08.11.2019).
8. Сліпчишин Л.В. Порівняльний аспект розвитку художньо-технічної творчості учнів закладів професійно-технічної освіти. ScienceRise: Pedagogical Education. 2018. №1 (21). С. 35-39.
9. Сліпчишин Л.В. Методична система художньо-технічного проектування у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників: автореф. дис. ... д-ра. пед. наук. : 13.00.02. Київ, 2019. 41 с.
10. Українська культура в європейському контексті / Богуцький Ю. П., Андрущенко В. П., Безвершук Ж.О., Новохатько Л. М. Київ : Знання, 2007. 679 с.11
11. Фейчер О.О. Специфіка управління вищими навчальними закладами мистецької освіти. Мукачівський державний університет. 2016. №7. С. 515-519.
12. Фомічова Н. Регіональна специфіка формування професійних мистецьких шкіл в Україні. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16922/15-Fomichova.pdf?sequence=1> (дата звернення: 09.11.2019).

Transliteration of References:

1. Volkov, S.M. (2006). *Mistetska osvita v kulturi Ukrayini 90-h rokiv XX stolittya* [Art education in the culture of Ukraine 90-ies of XX century]. Kiyiv, Ukraine.
2. Volkov, S.M. (2003). *Sistema mistetskoyi osvlti v kulturi Ukrayini 90-h rokiv XX stolittya: traditsiyi, reformi, perspektivi* [The system of art education in the

- culture of Ukraine of the 90s of XX century: traditions, reforms, perspectives]: dis. ... kand. mistetstvoznau.: 17.00.01 / Natsionalna muzichna akademiya Ukraini im. P.I. Chaykovskogo. Kiyiv, Ukraine.
3. Glipters, Z.V. (1998). Hudozhnya tvorcha diyalnist studentiv vischih zakladiv osviti Ukraini (1960-1995 rr.) [Artistic creative activity of students of higher educational establishments of Ukraine (1960-1995):]: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. Kiyiv, Ukraine.
4. Zavalnyuk, O.M. (2006). Istoriya Kamyanets-Podilskogo derzhavnogo ukrayinskogo universitetu v imenah (1918-1921 rr.) [History of Kamyanets-Podilsky State Ukrainian University in Names (1918-1921)]. Kam'yanets-Podilskiy, Ukraine: Abetka NOVA.
5. Panok, T.V. (2017). Teoretichni i metodichni zasady pidgotovki maybutnih hudozhnikov-pedagogiv u konteksti rozvitku vischoyi hudozhnoyi osviti Ukraini [Theoretical and methodological bases of preparation of future artists-educators in the context of development of higher art education of Ukraine]: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kiyiv, Ukraine.
6. Bezgin, O. I., Bernadska, G. E., Kocharyan, I. S., Datsko, O. I. & Uspenska G.O.Yu. (2008). Problemi mistetskoyi osviti: Tipologichni kriteriyi ta naukovometodichna rozrobka [Problems of art education: Typological criteria and scientific and methodological development]. Kiyiv, Ukraine: KSPD Golosuy.
7. Sidletska, T.I. Stanovlennya i rozvitok mistetskoyi osviti v Ukraini [Formation and development of art education in Ukraine]. URL:<https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/%B0%D020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
8. Slipchishin, L.V. (2018). Porivnyalnyi aspekt rozvitku hudozhno-tehnichnoyi tvorchosti uchniv zakladiv profeslyno-tehnichnoyi osviti [Comparative aspect of the development of artistic and technical creativity of students of vocational education institutions]. ScienceRise: Pedagogical Education, 1 (21), 35-39.
9. Slipchishin, L.V.(2019). Metodichna sistema hudozhno-tehnichnogo proektuvannya u fahovly pldgotovtsi maybutnih kvalifikovanih robltniklv [Methodical system of artistic and technical design in the professional training of future skilled workers:]: avtoref. dis.. ... d-ra. ped. nauk. : 13.00.02. Kiyiv, Ukraine.
10. Bogutskiy, Yu. P., Andruschenko, V. P., Bezvershuk, Zh.O., Novohatko, L. M. (2007). Ukrayinska kultura v evropeyskomu konteksti [Ukrainian culture in the European context]. Kiyiv, Ukraine: Znannya.
11. Feycher, O.O. (2016). Spetsifika upravlinnya vischimi navchalnimi zakladami mistetskoyi osviti [The specifics of managing higher education institutions of art education.]. Mukachivskiy derzhavniy universitet, 7, 515-519.
12. Fomichova, N. Regionalna spetsifika formuvannya profesiynih mistetskih shkil v Ukraini. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16922/15-Fomichova.pdf?sequence=1>

DYACHENKO A.V.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Industrial Design and computer technology, Head of Postgraduate Studies, Kyiv State Academy arts and crafts and design by Mykhailo Boychuk, Kyiv, Ukraine
E-mail: diachenko.alla@ya.ru

**EXPERIENCE OF ART AND TECHNICAL CREATIVITY IN HIGHER ARTS EDUCATION
IN THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY**